

שיקום משפחתי עם עוברי חוק: היבטים תיאורטיים ויישומיים

73-834-01

שם המרצה: ד"ר קרן גואטה

סוג הקורס: קורס

שנת לימודים: תשפ"א סמסטר: ב' היקף שעות: 1 ש"ש

אתר הקורס באינטרנט:

א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):

לאור מרכזיותה של המערכת המשפחתית ומערכות היחסים במשפחה לשיקום עוברי חוק ולהסתגלות החברתית שלו, יוקדש הקורס להכרות עם מודלים תיאורטיים וטכניקות שיקום ממוקדות משפחה הרלוונטיות לעבודה עם עוברי חוק. מטרת הקורס הן: א. להציג את הגישה המערכתית למשפחה, תיאוריות ומחקרים בתחום. ב. לסקור התערבויות שיקום משפחתיות ייעודיות המשפיעות על ההסתגלות החברתית והבין אישית של הפרט (למשל, חמלה עצמית, מודלים נרטיביים וההתערבויות מקוונות (on-line) לתמיכה עצמית והדדית). מטרת העל של הקורס הן הקניית ידע לסטודנטים על אודות שיטות התערבות משפחתיות באוכלוסיות של עוברי חוק תוך עמידה על הבדלים בין התערבויות אלו לטיפול פרטני. כמו כן, מטרת הקורס לעודד בקרב הסטודנטים אימוץ תפיסה מערכתית הבוחנת את יחסי הגומלין בין הפרט למשפחתו בעודם מודעים לתפיסות חברתיות ותרבותיות מגוונות של מושג המשפחה, התייחסות לחוויית הדחק של בני המשפחה של עוברי חוק, למתח הגלום בן התייחסות לבני המשפחות כסובייקט העומד בפני לבין היותם אובייקט בשרות ההחלמה/חדילה משפיעה של צאצאיהם, לפגיעה בזהות של בני המשפחה כתוצאה מעבירות בן המשפחה (Troubled identity) ולהשלכותיה על חווית העצמי לאור התייג והשיח חברתי על משפחה בישראל.

ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)

מפגשים שבועיים בהם יוצג חומר הלימוד בעזרת סימולציות, סרטים והצגת מקרים, עליהם ייערך דיון כיתתי כמו גם הצגת כלי שיקום משפחתיים.

מהלך השיעורים: (שיטות ההוראה, שימוש בטכנולוגיה, מרצים אורחים) תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים: (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

שיעור	תאריך	נושא השיעור	קריאה נדרשת לכל שיעור
1.		מבוא לטיפול מערכתי משפחתי- על נקודות הבידול וההשקה עם טיפול פרטני והדרכת הורים.	
2.		בין מודרני לפוסט מודרני: סקירה היסטורית של תפיסת המשפחה: משבר סמכות וסגנונות הורות.	

	חוויית בני המשפחה של עוברי חוק		3.
	חוויית בני המשפחה של עוברי חוק		4.
	תסמונת התלות התובענית עומר 2010		5.
עומר 2010	שיקום הסמכות ההורית		6.
	מושג התסריט ההורי ועבודה עם תסריטים נרקיסטיים של הורות		7.
מנזנו, ג., פלצ'יו אספסה, פ., וזילקה 2005.	מושג התסריט ההורי ועבודה עם תסריטים נרקיסטיים של הורות		8.
	תיאורי מקרה		9.
	טכניקות טיפול DBT		10.
	טכניקות טיפול DBT		11.
אפל, ז', וחיים, ש' (2010).	גישת PAIRS		12.
	טיפול נרטיבי		13.
	סיכום ומשוב		14.

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם:

חובות / דרישות / מטלות:

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר):

עבודה סופית 100%

ד. ביבליוגרפיה: (חובה/רשות)

- אורן, ד. (2015). הורות במחשבה שניה, להיות הורה – רגשות, מחשבות ומעשים, חיפה, פרדס.
- אליצור, י. (1996). מעורבות, שותפות והעצמה. מודל משווה לפיתוח ברית עבודה עם משפחות. *שיחות*, י (2), 92-105
- אייל-מאיר, ח. (2004). יישום עקרונות הטיפול המשפחתי בעבודת היועץ. בתוך ר' ארהרד, וא' קלינגמן (עורכים). *ייעוץ בבית ספר בחברה משתנה* (עמ' 295-315). תל-אביב: רמות.
- אפל, ז', וחיים, ש' (2010). זוגיות בשלט רחוק: העשרת הנישואין בכלא ישראל על פי גישת PAIRS **צוהר לבית סוהר**, 13, 77-90.
- ברג-קרוס, ל. (2010). *מושגי יסוד בטיפול משפחתי (חלק א' ו-ב')*. קרית-ביאליק: אח.
- טייכמן, מ' (2007). תרומת המשפחה להתנסות ילדיה בחומרים פסיכואקטיביים, בהימורים ובהתנהגויות סיכון אחרות. *מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית*, 26, 59-75.
- מור, א' (2008). ילדות בצל התעללות והורות כושלת: הקשר בין התעללות מינית ופיזית בילדות, אמפטיה הורית לקויה והסתגלות פסיכולוגית בבגרות. *מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית*, 27, 125-143.
- מייזלס, ע' (2001). יחסי הורים מתבגרים בישראל עם המעבר אל גיל הבגרות. *מגמות: רבעון למדעי התנהגות*. 41(1-2), 180-194.
- מנזנו, ג., פלצ'יו אספסה, פ., וזילקה, נ. (2005). תסריטים נרקיסטיים של ההורות. תל אביב: תולעת ספרים.
- עומר, ח'. (2000). שיקום הסמכות ההורית. מודן.

דאלוס, ר. ודרייפר, ר. (2004). מבוא לטיפול משפחתי: תאוריה ושיטות עבודה משפחתיות. חולון, הוצאת אח.
 דויטש-שחר, א'. (2014). להיות הורה בעידן של חומרים פסיכו-אקטיביים. בתוך: ר' צימר, ח' בוני-נח (עורכות). **מניעת שימוש בסמים ואלכוהול**. (עמ' 282-304). ירושלים: מוסד ביאליק.
 הורוביץ, נ. ושטראוס, ר' (2003). טיפול זוגי ומשפחתי: גישה סוציו קוגניטיבית. קרית ביאליק: אח.
 זקס, א. ופלד, ע. (1999) האם נשות אלכוהוליסטים חולות ב"תלות שיתופית"? סקירה ביקורתית פמיניסטית של הספרות והשלכותיה על הטיפול. *פסיכולוגיה, ח' (1)*, 19-7.
 טיבי, נ' (1997). טיפול משפחתי במתבגרים לפי הגישה המבנית. *מניתוק לשילוב: יוזמות ומחשבות*, 8, 63-70.
 מינושין, ס. (2003). *משפחות ותראפיה משפחתית*. בן שמן: מודן.
 מלמד, א. (1999). *המשפחה ערש או הרס ילדיה*. קרית ביאליק: אח.
 נלסון, ס.ת. וטרפר, ס.ט. (עורכים). (2011). *התערבויות בטיפול משפחתי: אוסף כלים ושיטות חדשניות*, חלק א. קרית ביאליק: הוצאת אח.
 פוגל-ביזיאוי, ס. (2000). משפחות בישראל: בין משפחתיות לפוסט-מודרניות. בתוך: יורעאלי ד., א. פרידמן, א. דהאן-כלב, ח. הרצוג, מ. חסאן, ח. נוה וס. פוגל-ביזיאוי (עורכות). *מין מגדר ופוליטיקה* (עמ' 107-166). תל אביב: עם עובד.

- Carr, A. (2000). Evidence-based practice in family therapy and systemic consolation. *Journal of Family Therapy*, 22, 29-60.
- Cohen, O., Slonim, I. Finzi, R., & Leichtentritt, R. (2002). Family resilience: Israeli mothers' perspective. *American Journal of Family Therapy*, 30, 173-187.
- Coll, M.K. Powell, S., Thobro, P., & Haas, R. (2010). Family functioning and development of trust and intimacy among adolescent in residential treatment. *The family journal*, 18, 255-262.
- Condry, R., & Miles, C. (2014). Adolescent to parent violence: Framing and mapping a hidden problem. *Criminology & Criminal Justice*, 14(3), 257-275.
- Copello, A. G., Copello, A. G., Velleman, R. D., & Templeton, L. J. (2005). Family interventions in the treatment of alcohol and drug problems. *Drug and alcohol review*, 24(4), 369-385.
- Dattilio, F.M, (2001). Cognitive-behavior family therapy: Contemporary myths and misconceptions. *Contemporary Family Therapy*, 23, 3-18.
- Dekovic, M., Janssens, J. M. A. M., & As, N. C. V. (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family Process*, 42(2), 223-235.
- Fomby, P., & Sennott, C. A. (2013). Family structure instability and mobility: The consequences for adolescents' problem behavior. *Social science research*, 42(1), 186-201.
- Hill, E.W. (2001). Understanding forgiveness as discovery: Implications for marital and family therapy. *Contemporary Family Therapy*, 23, 369-384.
- Gueta, K., (2018). The experience of prisoners' parents: A meta-synthesis of qualitative studies. *Family Process*, 57 (3), 767-782.
- Langenkamp, A. G., & Frisco, M. L. (2008). Family transition and adolescent severe emotional distress: The salience of family context. *Social Problems*, 55, 238-253.

- Malmberg-Heimonen, I., & Johansen, S. (2013). Understanding the longer-term effects of family group conferences. *European Journal of Social Work*, (ahead-of-print), 1-16.
- Mutter, R., Shemmings, D., Dugmore, P., & Hyare, M. (2008). Family group conferences in youth justice. *Health and Social Care in the Community*, 16(3), 262-270.
- Santisteban, D. A., Suarez-- Morales L. O. U. R. D. E. S., Robbins, M. S., & Szapocznik, J. (2006). Brief strategic family therapy: Lessons learned in efficacy research and challenges to blending research and practice. *Family Process*, 45(2), 259-271.
- Pranis, K., Stuart, B., and Wedge, M. (2003). *Peacemaking circles – From crime to community*. St. Paul (Minn.): Living Justice Press.
- Roach, K. (2000). Changing punishment at the turn of the century: Restorative Justice on the Rise. *Canadian Journal of Criminology*, 42(3), 249-280.
- Scharff, J.S., & Scharff, D.E. (2003). Object-relations and psychodynamic approaches to couple and family therapy. In T. L. Sexton, G.R. Weeks & M.S Robbins (Eds.) *Handbook of family therapy: The science and practice of working with families and couples* (pp. 59-81). New-York: Brunner-Routledge.
- Seiffge-Krenke, I. (2006). Coping with relationship stressors: The impact of different working models of attachment and link to adaptation. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 25-39.